

Norske straffedommer 1956

Av lagmann TRYGVE LEIVESTAD.

Sikring.

En 45 år gammel maler hadde i 1948 vært dømt til fengsel i 75 dager for brukstyveri av bil og kjøring i påvirket tilstand. I 1949 var han dømt til fengsel i 2½ år for grovt tyveri, skadeverk ved ildspåsettelse m. v. I 1955 begikk han et innbruddstyveri for å skaffe seg verktøy til å bryte opp pengeskap, og nytt innbruddstyveri i et kontorlokale hvor han gjorde skade på et pengeskap og satte på brann på 3 steder med fare for store ødeleggelser.

Tiltalte hadde siden den foregående dom forsøkt å reise seg. Han hadde giftet seg påny med en kvinne med 2 barn som han underholdt, og hadde fast arbeid. Hans forgåelse skyldtes nå som før at han under drikk mistet kontrollen over seg selv. De psykiatriske sakkyndige betegnet ham som en person med mangelfullt utviklede eller varig svekkede sjelsevner, som det var fare for kunne gjenta liknende handlinger under alkoholpåvirkning. Han ble dømt til fengsel i 9 mnd. med fradrag av 133 dager for varetektsarrest. Videre ble han underkastet de vanlige sikringsmidler.

Domfelte søkte forgjeves Justisdepartementet om at fengselsstraffen p. g. av sikringsdommen skulle falle bort. Han anket så til HR. for å få straffen gjort betinget. HR. forkastet anken, men uttalte at Justisdepartementet påny burde ta opp spørsmål om å la reststraffen falle bort. Det ville være betenkelig å sette domfelte som igjen var i fast arbeid inn til soning. Rt. s. 216.

En skogsarbeider på 54 år tømte ekskrementer fra mennesker i en brønn som hans svigermors gårdsbruk og andre hentet vann fra, så det ble sunnhetsfarlig. Motivet var hevnløst overfor hustruen som han var sykkelig sjalu overfor. Han var tidligere straffet, tuberkuløs og f. t. på sanatorium. Han hadde mangelfullt utviklede sjelsevner, og det var fare for gjentagelser. Han ble dømt til fengsel i 6 mnd. og ble underkastet sikring i 5 år. Med 3 mot 2 stemmer forkastet HR. domfeltes anke for å få straffen gjort betinget. Rt. s. 936.

Arbeidsskole.

Domstolene viser adskillig tilbakeholdenhet med anbringelse i arbeidsskole, særlig av helt unge gutter. I et par dommer har HR. understreket at man ikke bør anbringe gutter under den vanlige aldersgrense, 18 år, når deres utviklingsgrad ikke ligger foran alderstrinnet.

En gutt på 17 år hadde gjort seg skyldig i en alvorlig brannstiftelse. Han hadde mangelfullt utviklede sjelsevner, det var fare

for liknende handlinger, og han trengte oppdragende behandling. Han var derfor dømt til anbringelse på arbeidsskole. Kort etterat han var kommet dit, rømte han, og begikk tyverier, og ble dømt til fengsel i 90 dager for det. Han ble ikke satt til å sone, men anbragt i arbeidsskolens lukkede avdeling. Han bestemte seg for å rømme påny, og overfalt en nattvakt for å få tak i nøkler. Da nattvakten gikk på gutten for å tvinge ham tilbake, tilføyet gutten vaktmannen en rekke stikk med en skarpslipt kniv i hånd og ben, slik at han ble sykmeldt i ½ år og fikk varig mén. Ved nye undersøkelser fant sakkyndige at gutten p. g. av sin umodenhet, sin lave intelligens og sin affektlabilitet var lite skikket for behandling på arbeidsskolen. Han ble for trusler mot offentlig tjenestemann og uaktsom legemsbeskadigelse og for de tidligere tyverier dømt til en samlet straff av fengsel i 1 år og 3 mnd. ubetinget, men med fradrag av 358 dager for varetektsarrest. Rt. s. 337.

En gutt på 17½ år hadde i 3 år vært ansatt i samme firma, som visergutt og senere som lagerekspeditør. Han tjente kr. 500 pr. mnd. og betalte hjemme kr. 150. I 1954 fikk han påtaleunntatelse for biltyveri, og ble satt under tilsyn av en assistent ved barnevernet. Han fortsatte å stjele biler, satt i varetekt 6 dager i september 1955, men fortsatte umiddelbart etter med sine biltyverier. I alt ble han grepet i 19 biltyverier, i kjøring med falske skilter, og i alkoholpåvirket tilstand, foruden i et grovt og et simpelt tyveri. Politilægen og arbeidsskolens direktør anbefalte som sakkyndige anbringelse i arbeidsskole. En arbeidspsykolog frarådet det. Byretten mente at gutten ikke forstod alvorret i situasjonen og hvilke skader han voldte. Den mente han trengte miljøforandring og oppdragende behandling, og dømte ham til arbeidsskole, tross de betenkeligheter hans uvilje mot anbringelsen og mot å komme bort fra det arbeid hvor han hadde vist stabilitet representerte.

HR. fant at da gutten var under 18 år, og hans åndsutvikling var under middels, burde man følge lovens hovedregel og ikke nytte arbeidsskole. Han ble dømt til fengsel i 9 mnd. betinget, med prøvetid 2 år under tilsyn av vernelag. Som særlig vilkår ble satt at han betalte erstatning vel kr. 600 med kr. 50 pr. mnd. Det ble uttalt i dommen at hvis gutten i prøvetiden gjorde seg skyldig i nytt straffbart forhold, ville man kunne ta opp til ny overveielse å la straffen falle bort, og anbringe ham i arbeidsskole. Rt. s. 895.

En gutt på 17 år hadde som 12 åring fått advarsel av vergerådet for innbrudd og tyveri av sprengstoff. Som 15—16 åring fikk han 4 påtaleunntatelser for biltyverier. Han ble som 17åring satt under tiltale for 13 nye biltyverier og 2 tyverier. Gutten hadde

et vanlig bra hjem hos sine foreldre. Han var normalt utviklet med vanlig intelligens. Etter folkeskolen hadde han stadig skiftet arbeid og skikket seg mindre bra. Han hadde nå arbeid i en manufakturbutikk, og tjente kr. 195 pr. uke.

Politolægen og arbeidsskolens direktør anbefalte arbeidsskole. Gutten hadde liten dømmekraft og ansvarfølelse, og var holdningsløs, og hjemmet kunne neppe føre nødvendig tilsyn. Byretten besluttet derfor anbringelse i arbeidsskole.

HR. fant det tvilsomt om gutten var slik utviklet at man burde fravike den vanlige aldersgrense 18 år, og mente at den varetektsarrest i 3 uker som han hadde hatt, sammen med en betinget straff på 6 mnd. burde gi gutten og hans hjem en alvorlig oppfordring til å rette på forholdene. Rt. s. 1333.

Betinget dom, domsutsettelse.

Se også de enkelte grupper forbrytelser, særlig sedelighet, underlag og tyveri.

Lovendringen av 3 juni 1955, som utvidet rammen for betinget dom, har satt sterke spor i praksis. Adgangen til å gjøre straffen betinget selvom domfelte har sonet fengselsstraff i de siste 5 år, blir brukt ikke så sjelden. Enda mer påfallende er det at adgangen til i særlige tilfeller å gjøre straff over 1 år betinget er blitt brukt, sikkert oftere enn forutsatt, og det endog ved alvorlige sedelighetsforbrytelser hvor lovens minimumsstraff er 3 år. Adgangen til å gi en person som har forbrutt seg i prøvetiden ny betinget dom, er også blitt brukt.

Den nye adgang til å utsette idømmelse av straff, blir lite brukt.

En 28 år gammel arbeider var dømt for tyveri 4 ganger, således både i 1952, 1953 og 1954, siste gang til fengsel i 1 år. I oktober 1955 brøt han seg to ganger inn i en kjeller og stjal vin, første gang 3 flasker, neste gang 120 liter. I desember stjal han et ur og kr. 60 i en garderobe i en bedrift. Han ble dømt til fengsel i 9 mnd. HR. gjorde straffen betinget med prøvetid 2 år under tilsyn. Domfelte hadde etter de 2 første tyverier, men før det siste, giftet seg og fått barn. Han hadde noen år hatt en dårlig periode. Nå var han kommet bort fra sine dårlige kamerater, og hadde fast arbeid han trivedes med. Hans siste tyveri ble betraktet som et leilighetsbetinget tilbakefall. En dommer dissenterte. Rt. s. 418.

En ugift stallman på 38 år var ansatt ved en traverbane. Han var dømt for tyverier 4 ganger tidligere, i 1947, 1948 og 2 ganger i 1952, sist til fengsel i 6 mnd. Høsten 1955 snek han seg inn på et hotellrom og stjal en lommebok med kr. 200. Påny fikk han 6 mnd. fengsel. Med 3 mot 2 gjorde HR. straffen betinget med

prøvetid 2 år under tilsyn av vernelag, og med plikt til avhold som særlig vilkår. Flertallet la vekt på at domfelte hadde holdt seg skikkelig i 3 år, at det dreiet seg om et leilighetstyveri under alkoholpåvirkning, og at det var fare for at han ville miste stillingen med tilhørende bolig hvis han måtte sone straffen. Rt. s. 566.

En 26 år gammel koldjomfru i en restaurant hadde sommeren 1955 vedtatt bot kr. 100 for 2 falske brannalarmer. Året før hadde hun vedtatt 2 bøter for beruselse. I novbr. 1955 slo hun påny falsk brannalarm. Hun ble dømt til 30 dagers fengsel betinget, og pålagt å betale kr. 100 for brannutrykningen. Særlige grunner talte for å fravike den vanlige praksis med ubetinget fengsel. Kvinnen hadde hatt hjernerystelse med kraniebrudd da hun var 7 år, og var nervøs og plaget av depresjoner. Ved små alkoholemengder inntrådte erindringstap så hun vandret planløst omkring. Brannalarmene var utført under atypisk rus.

En 18 års gutt hadde hatt flere samleier med en pike under 16 år, og 1 samleie med en pike på 12 år. Han ble dømt til fengsel i 3 år og 3 mnd. I lagmannsretten fant flertallet ikke å kunne gjøre straffen betinget, men henstillet at det ble gjort helt eller delvis ved benådning. HR. fant enstemmig at det her forelå så særegne forhold at det var berettiget å nytte den nye adgang til å gi betinget dom, og sette domfelte under tilsyn av vernelag. Han var meget ung, var barnslig og forstandsmessig sent utviklet, og soning av en lengere straff måtte en anta ville virke uheldig. Lovens minimumsstraff 3 år var her også for høy. Rt. s. 178.

En sjømann på 35 år, gift, far til et barn, tok en 9 årig småpike som han kjente så godt at hun kalte ham onkel, med seg i sin lugar, kysset henne på munnen og fikk henne til å gni hans kjønnslem litt. Ved en annen anledning hadde han gjort seg skyldig i legemsfornærmelse overfor en mann. Han hadde 6 år tidligere fått dom på 90 dager for tyveri. Desuten hadde han 2 bøter for beruselse. Straffen ble nå satt til fengsel i 1 år og 1 mnd. Minimumsstraffen for sedelighetsforbrytelsen var 1 år. HR. gjorde straffen betinget, med særlig vilkår at domfelte betalte kr. 100 til den mann han hadde slått. Det ble lagt vekt på at det var en leilighetsforbrytelse, at domfelte angret, og at det ikke var fare for gjentagelse. Rt. s. 558.

En 60 år gammel kasserer hadde 6—7 ganger tatt fatt i kjønnslemmet på en 13 års gutt og gnidd det med hånden. Han hadde avgitt uforbeholden tilståelse da saken kom opp, og lagt for dagen anger som lagmannsretten antok var oppriktig ment. Domfelte var gift, og forholdet til hustruen var godt. Det var ikke

kjent at han før hadde vist homoseksuelle tilbøyeligheter. Han var ustraffet, og hadde de beste skussmål. Han ble for utuktig omgjengelse dømt til fengsel i 3 år og 1 mnd. Lagretten — juryen — svarte nei på spørsmål om særdeles formildende omstendigheter, og retten fant at generalpreventive grunner talte mot å gjøre straffen betinget, og at det ikke forelå særlige grunner til det. HR. gjorde med 3 mot 2 straffen betinget. Flertallet fremholdt at det dreiet seg om en plutselig homoseksuell drift hos en mann hvis forhold før hadde vært utmerket, og at det etter lægeutsagn ikke var fare for gjentagelse. Forholdet lå nær utuktig handling hvor minimumsstraffen er 1 år. Minimumsstraffen 3 år stod ikke i rimelig forhold til skylden etter vanlige prinsipper for straffeutmåling.

Mindretallet mente at her ikke forelå slike særlige grunner som loven krever for å kunne gjøre straff over 1 år betinget, men var enig i at minimumsstraffen her var urimelig høy, og mente at den burde settes ned ved benådning. Rt. s. 690.

En sjåffør på 45 år, tidligere ustraffet, med 4 barn, hadde ved 5 anledninger opptrått usømmelig overfor sin 14—15 årige datter, strøket henne over brystene, trykket sitt kjønnslem mot hennes lår, og tatt på hennes kjønnsdel. Han ble dømt for utuktig handling til fengsel i 1 år og 3 mnd. HR. gjorde enstemmig straffen betinget med prøvetid 3 år under tilsyn. Domfelte hadde sittet i varetekt i 84 dager. Han hadde tilstått og gitt uttrykk for oppriktig anger. Forholdet til hustruen og de andre barn var ikke brutt, så han kunne komme tilbake til sitt hjem. Rt. s. 830.

Ny betinget dom fikk en 23 år gammel arbeider som fra 1952 hadde en dom på 60 dager for innbrudd og biltyveri, som ved benådning var gjort betinget, med 3 års prøvetid. Han hadde juledag lagt en ledning til hytten hvor han bodde fra kraftledningen utenfor, og stjålet strøm for kr. 13. Arrangementet var forskriftsstridig og brannfarlig. Forhørsretten fastsatte straffen til 60 dagers fengsel ubetinget, men bestemte at den tidligere straff fortsatt skulle være betinget med nye 2 års prøvetid. HR. la vekt på tiltaltes vanskelige oppvekst, og på at strømtyveriet var skjedd for å skaffe varme for hustruen som nylig var nedkommet med et barn. Det ble fastsatt en ny straff for begge forhold på 60 dager som ble gjort betinget med prøvetid 3 år, og vilkår betaling av strømgiften. Rt. s. 505.

Domsutsettelse ble gitt en soldat — lærerskoleelev — for falsk forklaring til påtalemyndigheten. For å dekke en kamerat som var mistenkt for å ha kjørt motorsykkel under alkoholpåvirkning, forklarte han seg usant til en lensmannsbetjent om hvem han hadde sett kjøre. Forhørsretten satte straffen til en betinget

bot kr. 100. Statsadvokaten påanket dommen til skjerpelse. HR. fant at generalpreventive hensyn måtte tillegges adskillig vekt når det gjaldt falsk forklaring, men at det var mest formålstjenlig å utsette idømmelsen av straff i samsvar med de nye regler. Tiltalte var bare 20 år og ustraffet. Ret. s. 1132.

Domsutsettelse ble derimot omgjort til ubetinget bot kr. 100 for en rørleggermester som hadde drevet handel uten handelsbrev. HR. uttalte at det vel kan tenkes tilfeller hvor en straffølgning har utført sitt formål i og med at retten fastslår rekkevidden av en forvaltningsmessig forskrift, og hvor det kan være riktig å utsette domsavsigelsen dersom det ikke er grunnlag for frifinnelse p. g. av rettsvillfarelse. Her forelå dog ikke grunnlag for slik berettiget tvil om lovligheten av tiltaltes handel. Rt. s. 676.

Forbrytelse mot statens selvstendighet og sikkerhet.

2 gutter i 18—19 årsalderen fant en dag for moro skyld på å lage kruttkjerringer av ugressalt og sukker som de pakket inn i boks. De kastet noen forskjellige steder for å forskrekke folk. Sammen med to andre jevnaldrende kastet de den siste som var forholdsvis stor foran Sovjetsamveldets ambassadebygning, slik at det ble rotet opp et hull i plenen, og 3 ruter og en lampekuppel ble knust. Samtlige ble funnet skyldige i krenkelse av en fremmed stat ved å gjøre skade på ambassadebygningen, og i grovt skadeverk. Noe politisk motiv hadde de ikke hatt.

Den ene av de to hovedmenn hadde fra foregående år en påtaleundlatelse og en betinget dom på 60 dager for biltyveri. Han fikk av byretten nå en samlet straff av 90 dager ubetinget. De to som bare hadde vært medvirkere, fikk 30 dager betinget hver.

Den nevnte hovedmann og den ene medvirker anket. HR. gjorde dommen på 90 dager betinget, idet det ble lagt vekt på at tiltalte, som hadde skikket seg dårlig tidligere, og vært behandlet av vergerådet, hadde vist stabilitet i sitt arbeid som malerlærling. Han hadde også gått på teknisk skole og avsluttet sin fagutdanning. Soning kunne få uforholdsmessige skadevirkninger. Den annen medvirker, som hadde helt rent rulleblad, fikk domsutsettelse, idet HR. antok at det kunne ha unødige skader for hans fremtid om han skulle ha dom på seg med fastsatt straff. Rt. s. 789.

Forbrytelse i offentlig tjeneste.

En tollkontrollør hadde i 2 år systematisk foretatt feil fortollinger, slik at tollkassen var blitt unndratt over kr. 240.000, mens han selv av fortollere hadde mottatt ca. kr. 58.500. Han ble dømt for 15 tilfeller av mottagelse av bestikkelse for å utføre pliktstridige handlinger, og 13 tilfeller av grov utroskap til fengsel i

1 år. Samtidig ble han fradømt sin stilling, og kr. 58.500 ble inndratt.

En midlertidig tollkontrollør fikk for tilsvarende forhold fengsel i 6 mnd. og inndragning av kr. 1200.

To fortollere som hadde vært med på disse forhold, fikk for tollsvik, unndragelse av offentlig avgift, og grove bedragerier m. v. fengsel i 10 mnd. og inndragning av h.h.vis kr. 13.000 og kr. 10.500. En rekke andre fikk også mindre straffer. Rt. s. 1165.

Forbrytelser mot sedelighet.

En handelsreisende ca. 39 år gammel, skilt fra hustru og 2 barn, hadde i løpet av et års tid på forskjellige steder i landet hatt utuktig omgang med ialt 9 gutter i alderen 16—20 år. Regelmessig hadde han invitert dem på sitt hotellrom, gitt dem noen drinker, snakket om seksuelle emner og vist dem „franske fotos“ og så gått til sengs med dem. Med sitt utseende, sin veltalenhet og sin posisjon i idrettsverdenen hadde han hatt lett for å lokke unge gutter. Han var i 1948 dømt til fengsel i 1 år betinget for liknende forhold overfor gutter under 16 år, og i 1950 utvist fra Danmark for usedelighet overfor gutter under 18 år. Han ble nå dømt til fengsel i 6 mnd. ubetinget. Rt. 127.

En 28 år gammel drosjesjåffør, gift og far til et barn, gjorde seg skyldig i voldtekt overfor en 17 års pike som var passasjer, og ikke ved sin opptreden hadde gitt ham noen grunn til å tro at hun ville ha med ham å gjøre. Straffen ble satt til fengsel i 3 år og 6 mnd. Rt. s. 155.

En 47 år gammel lastbilsjåffør, gift, hadde ved 4 anledninger tatt på kjønnsdelen til 4 gutter i 10—12 årsalderen under kjøring i byen. Han ble dømt for utuktig handling med barn under 14 år til fengsel i 1 år 1 mnd. Han hadde sittet 64 dager i varetekt, og reststraffen ble gjort betinget med prøvetid 2 år. Rt. s. 1054.

Forbrytelser mot liv, legeme og helbred.

En 20 år gammel gutt skjøt med pistol en drosjesjåffør i magen så han ble livsfarlig såret, og forlot ham i hjelpeløs tilstand. Sjåfføren fikk et langvarig sykeleie. Hans liv ble bare reddet fordi han øyeblikkelig kom under lægehandling. Foranledningen til skytingen, var at tiltalte og en kamerat kort før var røket uklar med sjåfføren om hvem som hadde førsteretten til å kjøre med ham. Tiltalte var alkoholpåvirket. Han blev dømt for forsøk på drap til fengsel i 3 år, og til å betale fornærmede kr. 1500. Rt. s. 34.

En mann på 34 år, med 11 dommer på seg fra før, vesentlig for tyverier m. v. ble i 1946 dømt for drap, to tilfeller av voldtekt, to

ran, en rekke tilfeller av tvang og trusler, legemsfornærmelse, innbrudd og tyveri, forlatelse i hjelpeløs tilstand m. v. — ialt 29 forbrytelser, til fengsel i 18 år, og til sikring i inntil 8 år. Han fikk saken gjenopptatt forsåvidt angikk drapet, og etter påtalemyndighetens påstand ble frifinnelsesdom for dette avsagt uten bevisføring, og uten jury. Straffen for de øvrige 28 forbrytelser blev satt til fengsel i 12 år, og sikring frafalt av påtalemyndigheten. Rt. s. 587.

Fosterfordrivelse ble en husmor på 55 år dømt for til fengsel i 6 mnd. Hun var i 1952 dømt for dette til fengsel i 45 dager, som ved benådning var gjort betinget. Hun hadde nå fått henvendelse fra en ukjent pike på 18 år, og hadde mot kr. 200 foretatt inngrep. Hun hadde ingen kunnskaper om fødselshjelp, men hadde vist renslighet, og henvist til læge. Domfeltes anke ble forkastet, idet HR. la vekt på de generalpreventive hensyn, og den store fare kvaksalverabort fremkaller for liv og helbred. Rt. s. 1248.

Ærekrenkelse.

En 34 år gammel jurist, som drev krigshistoriske studier i Tyskland, rettet i flere artikler i Dagbladet en rekke alvorlige beskyldninger mot en eldre offiser, for i årene 1932—1934 å ha solgt militære hemmeligheter til Tyskland, og å ha solgt flytorpedoer for egen regning og urettmessig tilegnet seg de meget store salgsummer. Forholdet var at offiseren var direktør for marinens torpedofabrikk. Han hadde gjort noen oppfinnelser som det var tatt patent på i en rekke land. Med samtykke av forsvarsdepartementet solgte han 5 torpedoer til et svensk flyselskap, som var et tysk dekkforetagende. Det hadde på forhånd hatt folk i Horten og foretatt prøver fra fly. I forbindelse med dette salg mottok offiseren 1000 pund som royalty. Senere ble det inngått en ny avtale som mot 5000 pund ga flyselskapet eneret utenfor Norge til å utnytte offiserens oppfinnelse i alle de land hvor hans oppfinnelse var patentert. Disse avtaler underrettet offiseren ikke norske myndigheter om.

Dagbladets redaktør som var medtiltalt, døde før saken kom opp. Tiltalte ble dømt til fengsel i 60 dager betinget for ærekrenkelser, og hans uttalelser og avisens overskrifter mortifisert. I oppreisning ble Dagbladet og tiltalte dømt til in solidum å betale kr. 20.000, og i saksomkostninger for byrett kr. 12.000. Det var dissens i byretten om oppreisningen, idet de to domsmenn stemte for, mens byrettsdommeren stemte mot. Tilsvarende dissens var det også i HR. om dette punkt. To dommere mente at offiserens forhold m. h. t. de hemmelige lisensavtaler var så kritikkverdig at oppreisning ikke var på sin plass, mens 3 dommere mente at skadevirkningene av de sensasjonspregede artikler, hvor arrestasjon og tiltale var forlangt, ikke stod i noe rimelig forhold til de

bebreidelser som kunne rettes mot offiseren. I saksomkostninger for HR. måtte tiltalte og Dagbladet betale ytterligere kr. 8000. Rt. s. 513.

Underslag, tyveri og naskeri.

En 28 år gammel mann stjal på en veddeløpsbane en lommebok fra bukselommen til en annen. Der var bare kr. 5 og bonger for kr. 20. Tiltalte hadde allerede som 14 åring hatt påtaleundersøktelse for tyveri. Som 15—16 åring var han en tid på skolehjem. Som 18 åring fikk han sin første dom for tyveri. Ialt hadde han i årene 1947—1953 7 dommer for tyverier. Desuten hadde han 9 bøter, 7 for beruselse. Den siste dom var fra 9 april 1953, og var i 1954 ved benådning gjort betinget. Det nye tyveri var begått i prøvetiden. I herredsretten stemte domsmennene, mot dommeren, for at den samlede straff for dette og foregående tyveri skulle settes til 1 år, og gjøres betinget. HR.s flertal opprettholdt dette. Det ble lagt vekt på at tiltalte hadde holdt seg skikkelig i 2½ år, hadde søkt kontakt med Anonyme Alkoholikere, og hadde giftet seg med en kvinne som hadde gode skussmål. Det var grunn til å betrakte hans siste forgåelse som et enkeltstående tilbakefall i en gunstig utvikling. Hvis han skulle sone, kunne det føre til at hans vilje til oppdrift ble borte, slik at han gikk til bunds, særlig hvis hustruen som følge av soningen gikk fra ham. Hans personlige vansker var øket av sukkersyke. Han hadde bra arbeid. Rt. s. 721.

En 41 år gammel mekaniker hadde 15 dommer for vinningsforbrytelser på seg fra før, derav 4 siden 1951. Han ble for 3 tyverier og 1 bedrageri dømt til fengsel i 1 år og 6 mnd. Rt. s. 808.

En veier ved Oslo slaktehus forfalsket skjemaer og underslo på den måte vel kr. 39.000. Han ble dømt for grovt underslag og dokumentfalsk til fengsel i 6 mnd. Det ble tatt hensyn til at han var deprimerert fordi hans to sønner hadde polyomelitt, at han var utstraffet, og at soningen ville ramme familien hårdt, men generalpreventive hensyn utelukket betinget dom. Rt. s. 1007.

Ran.

En gutt på 20 år begikk mens han tjenestgjorde i marinen en rekke forbrytelser: med en kamerat overfalt han en mann de var kommet på rangel med, slo ham og tok hans lommebok med kr. 800 som de delte og brukte opp; han solgte et armbåndsur han hadde lånt av en pike; ved to anledninger stjal han klær i en kafegarderobe, og endelig brøt han seg med en kamerat og to jenter inn i en hytte. Han ble dømt til fengsel i 10 mnd. og straffen gjort betinget med prøvetid 2 år under tilsyn p. g. av hans ungdom. Rt. s. 705.

Bedrageri og utroskap.

En ung arbeider med hustru og 1 barn, tidligere ustraffet, gjorde seg i 1955 skyldig i 7 bedragerier og 1 forsøk overfor postverket. Han sendte postanvisninger på små beløp til seg selv, og føyet til to nuller og hundre når han hevet anvisningene, og bedrog på den måte postverket for kr. 10,500. Han ble dømt for bedrageri og dokumentfalsk til fengsel i 6 mnd. Noen måneder etter ble han dømt for to nye tilfeller, og for et eldre underslag av kr. 700 som trikkekonduktør. Underslaget medførte ikke forhøyelse av den foregående straff, men for de nye bedragerier ble han dømt til 120 dagers fengsel. Rt. s. 466.

Disponenten og styreformannen i Nord-Norges ferskfiskomsetning sendte i 1948 inn uriktige regninger for frysning og lagring av større partier fisk, og fikk ved dette bedrageri utbetalt ca. kr. 32.000 av prisutjevningfondet for fisk, ved Prisdirektoratet. De ble begge dømt til fengsel i 6 mnd. samt til i felleskap å betale erstatning kr. 32.000. De anket for å få straffen betinget. HR. avlo dette av almenpreventive grunner. Tidsforløpet hang sammen med at det hadde tatt over 4 år før bedrageriet ble oppdaget, og at etterforskningen nødvendigvis måtte bli meget langvarig. Rt. s. 1119.

En kjøpmann førte uriktige bøker og underslo omsetningsavgift med kr. 127.000. Han ble dømt til fengsel i 9 mnd. og hans anke for å få straffen betinget ble forkastet. Rt. s. 813.

Heleri.

En lagerekspeditor stjal fra det møbelfirma hvor han var ansatt møbelstoff, fjærer, stoppull og treverk for ca. kr. 10.000. En arbeider var med på tyverier av stoppull for 4—500 kr. En møbelhandler kjøpte tyvekoster av dem til verdi ca. kr. 8500 for lav pris. De to tyver ble under sterk tvil gitt betinget dom på henholdsvis 8 og 7 mnd. med særlig vilkår at de betalte erstatning, mens heleren fikk 5 mnd. ubetinget. Rt. s. 507.

Militær strafferett.

En ung fenrik hadde på sitt rulleblad anført at han hadde tatt eksamen artium med nest beste karakter. Han hadde også på forskjellige andre rapporter og skjemaer anført dette og andre opplysninger som var uriktige for å oppnå avansement og lønnsforbedring. Tiltalte var tidligere dømt til fengsel i 60 dager for beruselse i tjenesten, ærekrenkelser og ved vold eller trusler å ha søkt å hindre en tjenestehandling. Desuten hadde han bot for ulovlig bilkjøring og vaktarrest for beruselse i uniform. Sitt arbeid hadde han utført meget tilfredstillende. Han ble nå dømt til fengsel i 75 dager, og fradømt retten til å inneha stilling som

befalingsmann i forsvaret. To dommere stemte for å gjøre straffen betinget, noe flertallet mente var uforenelig med generalpreventive hensyn. Rt. s. 714.

Sivilforsvar.

En 38 år gammel sjåffør var i 1953 og 1954 dømt til bot kr. 200 for å ha unnlatt å møte til tjeneste i sivilforsvaret. Han uteble fortsatt, idet han som Jehovas vitne hevdet at det stred mot hans religiøse overbevisning å delta i sivilforsvar som han betraktet som likestilt med militærtjeneste. Han ble dømt til fengsel i 24 dager, betinget. Rt. s. 135.

Et annet Jehovas vitne, en 40 årig smed, uteble også fra tjeneste i sivilforsvaret, og ble ilagt bot, første gang kr. 200, neste gang kr. 250, og nå tredje gang kr. 300. Rt. s. 593.

Loven om sivilforsvar gir ikke adgang til fritagelse fra tjenesteplikt av religiøse grunner, på tilsvarende måte som det ikke er adgang til fritagelse på slikt grunnlag for sivil verneplikt. Jehovas vitner som regelmessig nekter slik tjeneste, avtjener derfor stadig sivil verneplikt i tvangsarbeidsleir, og blir straffet for nektelse av å gjøre tjeneste i sivilforsvaret. — Hvorvidt det er riktig og nødvendig å kriminalisere disses religiøse vegring, tør kanskje være tvilsomt.

Motorvognloven, ratfyll.

Etter motorvognloven straffes kjøring av motorvogn i påvirket tilstand med fengsel medmindre det foreligger særlig formildende omstendigheter. Som påvirket regnes i alle fall den som har mer enn 0,5 promille alkohol i blodet. Den vanlige straff av 21—30 dages fengsel for kjøring i påvirket tilstand, skjerpes sterkt ved gjentagelse.

Rene ungdommer slipper tildels med betinget dom.

Kjøring av moped blir mildere behandlet.

I stigende utstrekning nyttes fengselsstraff for „råkjøring“.

En rørleggermester fikk i 1952 30 dages fengsel for kjøring i påvirket tilstand; da han gjentok det i 1953 og ikke hadde førerkort, fikk han fengsel i 120 dager, og da han påny gjorde det samme høsten 1955 fikk han fengsel i 5 mnd. Skade var ikke voldt. Rt. s. 139.

En tømmermann hadde to ganger tidligere kjørt moped i påvirket tilstand, og siste gang fått fengsel i 45 dager. Da han kom igjen tredje gang, fikk han fengsel i 90 dager. Rt. s. 810.

En ungdom enda ikke fylt 19 år, kjørte motorsykkel et lite stykke i påvirket tilstand. Han fikk fengsel i 21 dager, som under

dissens, 3—2 ble gjort betinget. Rt. s. 125. Betinget dom fikk også 2 andre ungdommer noe under 19 år. Rt. s. 933 og 1009. En ektemann på 19 som hadde kjørt motorsykkel i lett påvirket tilstand med kone og barn fikk derimot 21 dager ubetinget. Rt. s. 153.

En ung mann hadde kjørt moped i påvirket tilstand, og fikk 21 dager betinget. Påtalemyndigheten anket. I HR. fant 3 dommere at den strenge praksis for motorvogner og større motorsykler ikke burde følges når det gjaldt mopeder. De frembyr mindre fare og kan kjøres av personer over 16 år uten førerkort. Flertallet fant det rimelig å reagere med betinget dom. En dommer mente at motorvognloven ikke hadde tenkt på mopeder, og knallerter, og at man burde bruke bot i slike tilfeller. En dommer dissenterte, og mente at mopedene ikke betegnet så meget mindre fare at det var grunn til å se anderledes på dem enn på andre motorkjøretøyer. Rt. s. 562.

Dommen er behandlet som prejudikat i to senere saker hvor det også er gitt betinget straff. Rt. s. 1310 og 1366.

En lastebilsjåffør kjørte under vanskelige vær- og førerforhold grovt uaktsomt så han med støtfangeren kjørte borti en fotgjenger så denne fikk alvorlige skader. Sjåfføren var ikke oppmerksom på påkjørslen. Han fikk 24 dages fengsel ubetinget. Rt. s. 361.

En lektor som kjørte uforsvarlig og skadet en syklist, ble dømt til fengsel i 21 dager ubetinget. Rt. s. 810.

En utlending hadde kjørt bil i påvirket tilstand. Han fikk fengsel i 21 dager ubetinget. HR. fant ikke tilstrekkelig grunn til å gjøre straffen betinget, i at tiltalte var utenlandsk statsborger; han hadde noen år før vært bosatt i Norge, og visste at reglene var strenge. Rt. s. 908.

Tolloven.

En stuert smuglet inn et større parti sigaretter og solgte ulovlig 750 dollar. Han ble dømt i byretten til 60 dages fengsel, bot kr. 5000, inndragning av verdien av smuglergodset ca. kr. 33.400, udbytte ved smuglingen kr. 8780, og av det ulovlig omsatte dollarbeløp kr. 2680. HR. fant at inndragning av ca. kr. 45.000 langt ville overstige tiltaltes økonomiske evne, og satte inndragningen ned til ialt kr. 20.000, og sløyfet boten. Rt. s. 674.

Trygve Leivestad.